

Vyklizení bytu manželem po rozvodu manželství

Rozvedený manžel, který i po rozvodu manželství bydlí v takovém bytě, jehož nájemcem je pouze druhý z nich, není zásadně povinen byt vyklidit bez zajištění bytové náhrady.

Rozvedený manžel, který i po rozvodu manželství bydlí v takovém bytě, jehož nájemcem je pouze druhý z nich, není zásadně povinen byt vyklidit bez zajištění bytové náhrady.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.7.2000, sp. zn. 26 Cdo 1081/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o vyklizení bytu, vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp.zn. 13 C 122/98, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. února 1999, č.j. 6 Co 247/99-33, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. února 1999, č.j. 6 Co 247/99-33, a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 29. října 1998, č.j. 13 C 122/98-22, se zrušují a věc se vrací okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 29.10.1998, č.j. 13 C 122/98-22, uložil žalované povinnost vyklidit byt sestávající ze tří pokojů, kuchyně a příslušenství ve II. patře domu č.p. 4, ve Š. ulici v Č. (dále "předmětný byt") do patnácti dnů po zajištění náhradního bytu; současně rozhodl o nákladech řízení. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že účastníkům nevzniklo k předmětnému bytu, který byl přidělen žalobci v roce 1986 jako byt vojenský, právo společného užívání (právo společného nájmu), že jeho nájemcem je pouze žalobce, i když - poté, co přestal pracovat pro ozbrojené složky - byt již charakter služebního bytu nemá, a že žalované rozvodem manželství zanikl právní důvod jeho užívání. Dovodil dále, že povinnost žalované k vyklizení bytu je nutno za analogického (§ 853 obč.zák.) použití ustanovení § 712 odst. 3 věty druhé obč.zák. vázat na zajištění bytové náhrady v podobě náhradního bytu, když v řízení žalobce neprokázal, že by žalovaná měla jinou možnost bydlení, než v předmětném bytě, a nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by nasvědčovaly existenci důvodů zvláštního zřetele hodných, pro něž by bylo možno vázat povinnost žalované k vyklizení toliko na zajištění náhradního ubytování.

K odvolání žalobce i žalované (směřujícímu do výroku o bytové náhradě) Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 16. 2. 1999, č.j. 6 Co 247/99-33, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalované uložil povinnost předmětný byt vyklidit do patnácti dnů po zajištění přiměřeného náhradního bytu. Dále rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že nárok žalované na bytovou náhradu je nutno analogicky posoudit podle ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., neboť v dané věci jde o situaci, která se "nejblíže podobá" té, která je citovaným ustanovením upravena, když předmětný byt byl

bytem služebním a tento charakter ztratil po odchodu žalobce ze služebního vojenského poměru; na žalovanou, která má byt vyklidit, je proto třeba hledět jako na rozvedenou manželku nájemce služebního bytu, a vázat její povinnost k vyklizení na zajištění přiměřeného náhradního bytu. Odvolací soud dále uvedl, že "není důvodu dovozovat, že by pro ni (rozuměj žalovanou) měla být zajišťována bytová náhrada z kvantitativního ale i kvalitativního hlediska odlišná." Takoveto důvody neshledal odvolací soud ani v tom, že "snad žalovaná během letní sezóny byla svou profesí vázána na zaměstnání mimo bydliště, ani to jestli se do současné doby nepodílí na úhradě nájemného, které je povinen jako výlučný nájemce platit žalobce."

Proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, a výroku, kterým bylo rozhodnuto o nákladech řízení, podal žalobce dovolání, které s poukazem na ustanovení "§ 241 odst. 2 písm. c/ a d/ o. s. ř." odůvodnil tím, že napadené výroky vycházejí ze skutkových zjištění, která nemají oporu v provedeném dokazování, ale "pouze tlumočí stanovisko právní zástupkyně odpůrkyně". Uvádí, že "soud věděl, že se odpůrkyně dopouští vulgarit vůči navrhovateli i před synem, že společně se svou dcerou vyvolávají hádky a incidenty, kterých chce navrhovatel svého syna ušetřit". "Vadnost napadených výroků rozsudku KS v Českých Budějovicích (uvádí se dále v dovolání) spatřuje navrhovatel především v ignorování závažných skutečností, které je nutno zařadit pod termín důvody zvláštního zřetele hodných a pak je objektivně ve všech souvislostech posoudit". Dovolatel má za to, že "správně měla být věc po právní stránce posouzena tak, že odpůrkyni měla být přisouzena bytová náhrada ve formě náhradního ubytování". Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) konstatuje, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky povinného zastoupení advokátem (§ 241 odst. 1 a odst. 2 o. s. ř.), a že je - pokud směřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, tj. do výroku, jímž byla povinnost žalované k vyklizení bytu vázána na zajištění přiměřeného náhradního bytu - podle § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. přípustné.

Podle § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. K vadám uvedeným v § 237 o. s. ř., a pokud je dovolání přípustné, i k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), však dovolací soud přihledne, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Dovolatel netvrdí, že by řízení či rozhodnutí odvolacího soudu trpělo vadami podřaditelnými ustanovení § 237 o. s. ř. a jejich existence se z obsahu spisu nepodává; jinak je tomu ohledně zmíněných vad jiných.

Dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávnost jeho závěru, že povinnost žalované k vyklizení předmětného bytu je třeba vázat na zajištění přiměřeného náhradního bytu; zpochybňuje tedy právní názor odvolacího soudu na aplikaci a výklad ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák. v souzené věci. O nesprávné právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř. (v dovolání nesprávně označeného jako § 241 odst. 2 písm. d/ o. s. ř.) jde obecně tehdy, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na daný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice

správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V projednávané věci dospěl odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že právní poměry účastníků k předmětnému bytu je nutno posoudit analogicky podle ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., i když tento byt ztratil (v důsledku ukončení služebního vojenského poměru žalobce) charakter služebního bytu.

Podle ustanovení § 713 odst. 1 věty první obč.zák., jestliže služební byt užívá (mimo jiné) po rozvodu manželství s nájemcem tohoto bytu jeho (bývalý) manžel, není povinen se z bytu vystěhovat, dokud mu není zajištěn přiměřený náhradní byt. V odůvodněných případech může soud rozhodnout, že stačí náhradní byt o menší podlahové ploše, nižší kvalitě a méně vybavený, popřípadě i byt mimo obec, než je vyklizovaný byt nebo náhradní ubytování (věta třetí citovaného ustanovení).

Citované ustanovení míří výslovně na služební (resp. podle § 713 odst. 2 obč.zák. i na další, zde vyjmenované) byty, u nichž je vzhledem k jejich účelovému určení vyloučen vznik práva společného nájmu bytu manželů (§ 709 obč.zák.), a právo nájmu bytu svědčí pouze jednomu z nich. Ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák. proto poskytuje (mimo jiné) pro případ rozvodu manželství právní ochranu druhému z manželů, jemuž nevzniklo právo (společného) nájmu bytu, a který za trvání manželství odvozoval své právo užívat tento byt pouze od rodinněprávního vztahu k manželovi - nájemci bytu, neboť rozvodem manželství jeho právní důvod užívání bytu zaniká.

Právní poměry rozvedených manželů k bytu, který následně - před rozvodem jejich manželství - ztratil charakter bytu služebního, nejsou občanským zákoníkem výslovně upraveny. Přesto však nelze dovodit, že rozvedenému manželovi, který nebyl nájemcem bytu v takovémto případě bytová náhrada nepřísluší, nýbrž je třeba jeho nárok na bytovou náhradu posoudit analogicky (§ 853 obč.zák.) podle ustanovení, které upravuje právní vztahy svým obsahem a účelem nejbližší. Tímto ustanovením je ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák.

Z uvedeného vyplývá, že rozvedený manžel, který i po rozvodu manželství bydlí v takovémto bytě, jehož nájemcem je pouze druhý z nich, není zásadně povinen byt vyklidit bez zajištění bytové náhrady, stejně tak jako je tomu v případě výslovně v ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák. upraveném. Následnou změnu okolností právně významných pro určení charakteru určitého bytu jako bytu služebního (srov. § 7 odst. 1 a § 8 zákona č. [102/1991](#) Sb.) nelze totiž rozvedenému manželovi, jemuž nevzniklo právo (společného) nájmu bytu, klást k jeho tíži, a dovodit, že v důsledku toho pozbyl nárok na bytovou náhradu, vyplývající dosud pro něj z ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., zvláště nemohl-li za trvání manželství svým projevem vůle platně vyloučit aplikaci kogentního ustanovení § 709 obč.zák.

I v těchto případech je však třeba zabývat se tím, zda zde není dán důvod k odepření náhrady za byt postupem podle ustanovení § 3 odst. 1 obč.zák., tedy odepřením výkonu práva pro rozpor s dobrými mravy (srov. též rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1994, pod pořadovým číslem 35 ve vztahu k nároku na bytovou náhradu při zániku právního důvodu bydlení v důsledku ztráty vlastnického práva k domu). Z ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák. vyplývá, že primární, zákonnou formou bytové náhrady je pro rozvedeného manžela přiměřený náhradní byt. Jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, může soud rozhodnout, že rozvedený manžel má právo na kvalitativně a kvantitativně nižší formu bytové náhrady. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20.9.1999, sp.zn. 2 Cdon 1120/97, zaujal právní názor, který sdílí i v této věci, že při

rozhodování o této nižší formě bytové náhrady, je hypotéza právní normy relativně neurčitá, takže je na soudu, aby v každém jednotlivém případě z předem neomezeného okruhu okolností podle své úvahy vymezil ty, které jsou pro rozhodnutí podstatné. Jestliže soud neprovede toto vymezení správně a nepřihlédne ke všem rozhodným okolnostem, je odůvodněn závěr, že rozhodnutí soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Okolnosti významné ve věcech rozhodování soudu o bytové náhradě podle § 713 odst. 1 obč.zák. mohou být např. rodinné poměry osoby, která má byt vyklidit (zejména počet členů domácnosti, které se mají do náhradního bytu stěhovat ve srovnání s počtem osob, které tento byt užívaly do rozhodné skutečnosti, zakládající nárok na bytovou náhradu), její poměry sociální (zejména z hlediska možnosti řešení její bytové situace), její chování při užívání bytu (rozpor tohoto chování s právními normami a dobrými mravy) apod.

Povinnost tvrdit skutečnosti, významné pro posouzení věci z hlediska ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., z nichž účastníci vyvozují pro sebe příznivé právní důsledky a nabídnout k těmto tvrzením důkazy, mají v řízení sporném (jakým je i řízení v dané věci) účastníci. Jak však bylo konstatováno v rozhodnutí uveřejněném pod pořadovým číslem 35 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999, jsou povinnost tvrzení a povinnost důkazní procesními povinnostmi, o kterých je soud povinen, je-li to třeba, účastníka řízení poučit (§ 5 o. s. ř.). V dané věci odvolací soud takto nepostupoval. Řízení předcházející vynesení napadeného rozsudku je proto postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b / o. s. ř.), k níž dovolací soud přihlíží, i když nebyla dovoláním uplatněna (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Následkem uvedené vady řízení je i nesprávnost (neúplnost) právního posouzení věci odvolacím soudem. I když odvolací soud nepochybil, pokud dovedl, že v dané věci je nutno aplikovat ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., nevypořádal se přesto se všemi okolnostmi, jež jsou ve smyslu výše uvedeného rozhodné pro právní posouzení věci z hlediska citovaného ustanovení ačkoliv některé, jako např. chování žalované při užívání bytu - srov. č.l. 2, 6 spisu, či možnost zajištění bytu pro žalovanou v obci B. - č.l. 5 spisu, byly v řízení tvrzeny.

Nejvyšší soud proto podle ustanovení § 243b odst. 1 části věty za středníkem o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu zrušil. Protože výrok o uložení povinnosti byt vyklidit a výrok o bytové náhradě jsou nedělitelné a nemohou samostatně nabýt právní moci (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek ročník 1998, pod pořadovým číslem 16), bylo zrušeno celé rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli pouze ta část výroku jeho rozhodnutí, kterou byla povinnost žalované k vyklizení vázána na zajištění přiměřeného náhradního bytu. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně (řízení před ním je postiženo kvalitativně stejnou vadou, byť se projevila při jeho úvaze o aplikaci ustanovení § 712 odst. 2 věty druhé obč.zák.), dovolací soud zrušil i (celé) toto rozhodnutí, a věc vrátil v tomto rozsahu okresnímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušeni řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)